

A jellem képzése.*

Irta: **Hankinson Frigyes**, londoni unitárius lelkész. Fordította: **Győrfi István**.

Örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy beszélhessek Önök előtt a New-York államban újonnan létesített „George Junior Republic” munkájáról. Munkásságáról annak az intézetnek, amely az élet legkritikusabb pillanatában, a serdülő korban igyekszik befolyásolni a jellemnek jó irányban történő kialakulását. Mielőtt azonban a nevezetes intézmény ismertetéséhez fognék, szükségesnek tartom megjegyezni, hogy jelen esetben nem annyira a „jó” gyermekek esetével fogunk foglalkozni, mint inkább azokéval, akiket makacs természetük, nyugtalan, kalandokra vágyó hajlamaiknál fogva rendes körülmények között nehéz fegyelmezni és akiket a meg nem felelő környezet igen gyakran rosszra vezethet. Ha azonban a bennük levő hajlamok a helyes mederben dolgozhatnak, a rakoncátlan gyermekből a társadalom, az állam, munkás, értékes tagja válik.

Az ilyen gyermek nevelése valóban leköti a nevelő minden figyelmét; féken tartása, helyes irányítása nagy munkával jár és sok gondot ad. Belső világuk lélektani munkája azonban állandóan ébren tartja a tanító érdeklődését és ha munkáját siker koronázza, ha a szellemi, erkölcsi és fizikai erőket helyes irányba terelhetette, akkor fáradságos küzdelmeinek már meg is kapta a jutalmát.

A „George Junior Republic” nevelési elvei egy tagadhatatlan tényen alapulnak. „A gyermek nem születik sem jónak, sem rossznak, csupán olyan lehetőségekkel, melyek egyik vagy másik irányban fejlődhetnek, aszerint, amint azokat a nevelés jó vagy rossz irányban befolyásolja.” E nevelési intézmény éppen ezért kipróbált módszerével és elveivel példát mutathat olyan szülőknek is, kik gyerme-

* Felolvasta a szerző az unitárius kollégium tanári termében nagyszámú érdeklődő közönség előtt, Kolozsvárt.

keiket otthon, maguk szeretnék helyesen nevelni. Nem győzi eléggé nyomatékosan kiemelni, hogy „a gyermekek született egyéniségek“ és ez egyéniségnek bármily nevelési rendszer mellett is szabad utat kell biztosítanunk.

A köztársaság jelszava: „Semmit munka nélkül“ Arra törekszik, hogy magukat kormányozni tudó jó polgárokat neveljen. A büntetést azért alkalmazza, hogy a kis bűnös érezze, hogy a saját maga által alkotott törvényt sértette meg s cselekedete káros volt az egész társadalomra, melynek ő is egy tagja.

Maga az intézet igen szép helyen fekszik New-York államban, a híres Cornell egyetem városához, Ithacához közel. Szétszórt, egymástól bizonyos távolságra épített épületeivel egy hatalmas tanya benyomását kelti. Az épüle csoport közepén áll az igazgatónak, Georgenak a lakása, kit a gyerekek „Daddy“-nek, „Atyám“-nak hívnak. Az intézetet maga George Vilmos, a mostani igazgatója alapította és pedig sok előzetes próbálgatás és fáradságos kísérletezés után.

Az egész mozgalom különben ott kezdődik, hogy George nyár elején összeszedte New-York szegény gyermekeit és gazdag emberek segítségével falura vitte őket üdülni. A gyermektelep környékén azonban állandóan panasz volt a gyermekekre, alma lopás, virágok, fák letördelése s más hasonló csinytevések miatt. S mivel a nyári szünet alatt George látta el őket ruhával és élelemmel, a gyermekek és szüleik szinte követelték, hogy egész éven át gondoskodjék róluk. George belátta, hogy ha ezt a rendszert tovább is folytatja, valósággal naplopókat és kapcabetyárokat fog nevelni.

Írányt változtatva a „semmit munka nélkül“ elv alapján kezdte meg a legközelebbi nyári szünidőt. Csákányt és lapátot adott a gyermekek kezébe és minden ruhadarabnak bizonyos hosszúságú út megcsinálása volt a díja. A kihágásoknak pedig úgy vélte legkönnyebben elejét vehetni, hogy egy ítélő széklet alakított, magukból a gyermekekből, amely aztán a bűnösök felett ítélkezett. Ezzel a módszerrel már meg volt elégedve George és a még mindig előforduló kihágásokat helyesen annak a körülménynek tulajdonította, hogy a gyermekek az év nagyobb részében nélkülözik a megfelelő környezetet. Épen ezért 1895 július 10-én 144 gyermekkel kibérelt 48 hold földet és azon az Egyesült Államok és New-York állam mintájára egy kis köztársaságot alapított. A

gyermekek egész nyárra künt maradtak. Földet műveltek, különböző iparágakat űztek, minő malom-, szövő ipar, ke yérsütés, ruha-készítés. Külön épületei voltak a kormányzóságnak, a bíróságnak, banknak és volt fogház. A polgárok munkájukért chequet kaptak és ezzel fizettek lakást, mosást, ételmezést és ruhát. Ez a nyár annyira eredményes volt és annyi reménységgel biztatott, hogy George véglegesítette az intézetet azzal az öt fiuval, kik az egész év folyamára visszamaradtak. Nehány év multán, a nyári kirándulások, melyek az intézet belső életét mindig megzavarták, véglegesen megszüntette.

Megválasztották az első gyermek-elnököt és a George Junior Republic társaságát New-York állam törvényesen is elismerte. Egy jószívű adakozó az egész 48 holdat megvásárolta a társaság részére és a „polgárok“ száma ettől kezdve rohamosan növekedett. Kezdetben csak szegény gyermekeket vettek fel a kis államba, ma már idekerülnek a gyermekei minden társadalmi osztály családjának. Úgyszintén a fiatalokú bűnösöket is ide internálja a bíróság vagy az állam. A „polgárok“-nak azonban nem mind és nem főtétlenül rossz magaviseletű gyermekeknek kell lenniök. A főlvétel ügyében egy igazgató-tanács dönt, amelynek tagjait New-York állam tekintélyes embereinek sorából kéri föl. Az igazgató-tanács hatásköre azonban a kis köztársaság belső ügyeire nem terjed ki. Az igazgató-tanács mostani elnöke *Thomas Asborne*, unitárius ember, ki tekintélyes vagyonával és magas pozíciójával állott ez új intézmény szolgálatába, hogy annak ügyét teljes diadalra juttassa

Jelenleg az ifjú köztársaságnak 100 fiú és 70 leány polgára van. Kezdetben a 10—14 éves gyermekeket vették fel, ma azonban 14 éven aluliakat és a 17 évnél idősebbeket nem fogadják el. A gyermekek orvosi bizonyítvánnyal igazolják, hogy testileg erősek, munkára alkalmasak.

A köztársaságban a nőknek és férfiaknak egyforma jogaik vannak, amelyeket nagykorúságuk elérése, a 16-ik életév betöltése után teljes szabadsággal gyakorolhatnak.

Az újonnan felvett polgár, kit teljesen a maga gondjaira bízunk, ha a magával hozott pénzét elköltötte, hamar megtanulja, hogy „*Munka nélkül semmit.*“ Öt órát köteles az állami iskolában tölteni, a nap másik részét tényleges munkával kell töltenie. Azt a foglalkozást, azt az iparágat választhatja, a melyikhez kedvet és

hajlamot érez, de a lakásáért, ellátásáért mind pénzzel fizet, amely pénzt egyedül két keze munkájával kereshet meg. Szemtől szembe ismeri meg itt a szigorú ekonomikus törvényeket és tapasztalja, hogy a „semmit munka nélkül“ elv szorgalmat és becsületes jellemet kíván.

A köztársaság polgárai házakba szét osztva és hét nagy szállodában élnek, ahol a lakásaikat, szobáikat erre célra alkalmazott személyzet takarítja és tartja rendben. A kis állam törvényei ugyanazok, mint New-York államéi, megtoldva még a saját maga alkotta lokális vonatkozásokkal.

Az elnököt évről-évre választják és idáig mindig fiú volt, de nem lehetetlen, hogy nő is legyen, aminthogy az alelnök jelenleg nő. A törvényjavaslatokkal a tanács foglalkozik s ha az elnök aláírja azokat, törvényerőre emelkednek. A kabinetnek három tagja van: az alelnök, a belügy- és a pénzügyminiszter, kiket szintén évenként választanak és akiknek a közegészségügy és a rendőri felügyelet is hatáskörébe tartozik. Az elnök nevezi ki a leány- és a fiú bírót, a rendőrfelügyelőket és a fegyőröket. A polgárok minden hónapban egyszer törvényhozó gyűlésre összejönnek. A bíróság hivatalos napja kedd este. A vádlottakat ügyvédek védik. Hogy valaki azonban ügyvéd lehessen, 10 korona vizsgadíj lefizetése mellett jogi vizsgálatot kell tennie, mert az állam törvényeinek alapos ismerete nélkül senki ilyen tisztséget nem viselhet. A kiszabott büntetéseknek olyan jellege van, hogy a fogoly jó igyekezettel és őszinte megbánással könnyen javíthat sorsán és meg is rövidítheti a büntetés idejét. A fogházból kikerült bűnösöket meleg emberszeretettel vezetik be újra a munkás társadalomba és nem róják fel jövőjének rovására múltjának levezekelt bűnét.

Az intézet fenntartási költségeihez az állam semmivel sem járul hozzá. Közadakozásból, alapítványok jövedelméből és néhány gazdagabb fiuért fizetett tandíjból tartják fenn. Keveset jövedelmeznek még a „polgárok“ ipari termékei is. Átlagos számításaleg „köztársasági polgár“ évi költségei 1200 koronát tesznek ki.

Egészséges, boldog az ifjabb köztársaságiak élete. A munka mellett bőséges alkalmuk van a szórakozásra, az önművelődésre. Vallási oktatásban is részesülnek, mely mindazáltal nem szorosan felekezeti irányú. Külön templomuk van, ahol a különböző felekezet papjai egymás után végeznek szolgálatot.

A George Junior Republic már ezalatt a rövid idő alatt is igen sok kiváló polgárt nevelt a társadalomnak. Vannak köztük sokan, kik teológiára, jogi, orvosi és mérnöki pályára mennek. Mások meg folytatják a telepen megkezdett iparágat, A közel multban a Cornell egyetem legkiválóbb hallgatója, az egyetemi ifjuság vezére, a George Junior Republic egyik régebbi polgára volt. Ebből is érthetjük, hogy az ifjabb köztársaság polgársága nem bélyegző senkire nézve sem.

A mozgalom többé már nem kísérletezés és az Egyesült Államok más államai is hasonló intézményeket kezdenek létesíteni, Természetesen csalódások, meglepetések itt is fordulnak elé, de határozottan kevesebb arányban, mint a régi javító intézeti rendszer mellett.

Tagadhatatlan, a Gorge Republic munkája, sok figyelemreméltó ideát ad a gyermek nevelés kérdésére vonatkozólag Megmutatja gyakorlatilag, hogy a serdülő gyermeknek nagy tehetsége van az önkormányzatra, s hogyha a maga megértésére utalják és nem automata gép módjára rángatják, a törvényekhez alkalmazkodik és állampolgári ideálokat valósít meg. Kipróbáltan igazolják, hogy serdülő ifjakat állampolgári kötelességeikkel megismertetnünk mindkét félre egyaránt üdvös. Nem volna-e szükséges ily reform bevezetése épen a jelen hiányos nevelési rendszerünkbe, amikor felnőtt 18 éves ifjak kilépnek az iskolából és semmi ismeretük állami és társadalmi kötelességeikről?

A George Junior Republic munkájában kifejezett gondolat mindnyájunkat közlelről érdekel, mint szülőket, mint nevelőket, tanítókat. Hogy bánjunk az akaratos, rosszra hajló gyermekkel és miképpen tehetjük lehetővé megfelelő környezet bekapcsolásával, helyesen díszciplinált szokásokkal és életideál példaszerű megérzékítésével azt, hogy a jó kerüljön felül és állandósuljon.“

Köszöntő.*

Irta: FÓZAN MIKLÓS.

Berde Mózsáról szól az ének...
Dicsőség Isten nagy nevének,
Jókedvibe, hogy nekünk adta őt,
— Az ős ugarban új barázdát szántva,
Arany kalászit gyűjtve garmadába —
A fejedelmi, áldott Jóltevőt.

Berde Mózsáról szól az ének...
Ha mi hallgatnánk, zengenének
A sziklabércek más-más nyelveken;
S a Muzsák berke, mint egy harci tábor,
Megittasulva lelke mámorától,
Himnuszba csapna győzedelmesen.

Berde Mózsáról szól az ének...
Eladdig akik éhezének,
A Megváltónak édes gyermeki,
Hús hajnalon most szednek égi mannát,
Haló porában áldva drága hamvát:
Mind-mind családja, vére volt neki.

Berde Mózsáról szól az ének...
Ki szószólója nemzetének,
Nehéz időkben paizsa, gyámola;
Fut, fárad, izzad: arca veritékén
Jólét fakadt a bujdosók vidékén,
Fölöttük — im! — a béke angyala.

* Az 1913. évi főtanácsron a Berde emlékére mondott pohár-
köszöntő.